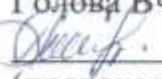

**ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ФІНАНСОВО-ПРАВОВИЙ КОЛЕДЖ»**

УХВАЛЕНО
на засіданні Вченої ради
ПВНЗ «Фінансово-правовий коледж»
Голова Вченої ради
 Т.О. Губанова
(протокол від 22.08.2018р. № 1)

ЗАТВЕРДЖЕНО
Директор
ПВНЗ «Фінансово-правовий коледж»
 Т.О. Губанова
(наказ від 22.08.2018 р. № 24-н)

НАУКОВИЙ ОБРАЗ СВІТУ

СИЛЛАБУС

освітньо-професійна програма   **072 Фінанси, банківська справа та страхування**

освітньо-кваліфікаційний рівень   **молодший спеціаліст**

форма навчання   **денна**

Розробник: викладач кафедри
гуманітарних дисциплін та фізичної
підготовки
К.ф.н. Головченко О.В.

ЗМІСТ

1. Основні характеристики навчальної дисципліни
2. Вступ
3. Програма навчальної дисципліни
4. Тематика та плани занять
5. Перелік запитань на залік
6. Система поточного та підсумкового контролю
7. Список рекомендованої літератури

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань - 07 **Управління та адміністрування**

Спеціальність - 072 **Фінанси, банківська справа та страхування**

ОКР – **молодший спеціаліст**

Курс - **3**

Кількість кредитів та годин - **3 кредити/90 годин**

Характер дисципліни - **вибіркова**

Семестр - **6**

Лекції - **42 години**

Консультації - **3 години**

Самостійна робота - **45годин**

Вид контролю - **залік у 6 семестрі**

ВСТУП

Дисципліна «Науковий образ світу» є вибірковою навчальною дисципліною для спеціальності **«Фінанси, банківська справа та страхування»**.

Метою навчальної дисципліни «Науковий образ світу» є ознайомити студентів із сучасною методологією науки, дати їм можливість засвоїти сукупність методологічних засобів науки взагалі та їхньої фахової дисципліни зокрема, надати студентам знання та вміння, що створюють необхідне методологічне підґрунтя для здійснення фахової науково-дослідницької роботи, її презентації науковій спільноті.

Завданнями навчальної дисципліни «Науковий образ світу» є ознайомити студентів із сучасними методологічними концепціями, з основами методології наукового пізнання та з теорією наукового пізнання; сформувати цілісне уявлення про науково-дослідницький процес; забезпечити освоєння навичок формування і використання усвідомленої методологічної позиції наукового дослідження; сформувати природничо-наукове ставлення до об'єкта пізнання; ознайомити з концепціями, які змістовно визначають науковий образ світу.

Вимоги до знань та вмінь.

Студент повинен оволодіти навиками методології наукового пізнання: розрізняти загальнонаукові та спеціальні, емпіричні та теоретичні, кількісні та якісні методи; розрізняти та застосовувати методологічні процедури верифікації, обґрунтування і фальсифікації; розрізняти експеримент і спостереження, застосовувати процедури переходу від даних спостереження до емпіричних залежностей і наукових фактів; демонструвати спілкування в діалоговому режимі з колегами та цільовою аудиторією, вести професійної наукової дискусії, письмово

відображувати та презентувати результати своїх досліджень; вміти застосовувати набуті знання у подальшому навчанні та професійній діяльності.

Система контролю знань та умови складання заліку. Навчальна дисципліна «Науковий образ світу» оцінюється за модульно-рейтинговою системою. Вона складається з двох модулів. Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100-бальною шкалою.

Форми поточного контролю: оцінювання домашніх самостійних завдань, колоквиум та контрольні роботи. Так, за виконання домашніх самостійних завдань та усну відповідь на колоквиумі студенти можуть отримати до 5 балів; модульна контрольна робота оцінюється до 10 балів на кожному зі змістовних модулів.

Модульний контроль: 2 модульні контрольні роботи.

За результатами кожного семестру студент отримує підсумкову оцінку за 100-бальною системою, яка розраховується як накопичена оцінок за кожен з двох модулів у семестрі та оцінки за залік.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ:

<i>Результат навчання</i> (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		<i>Методи викладання і навчання</i>	<i>Методи оцінювання</i>
Код	Результат навчання		
	Знати:		
1.1	Поняття наукового методу та методології, основні методи наукового дослідження: емпіричні, теоретичні, загальнонаукові; загальнонаукові методологічні принципи.	<i>Лекція, самостійна робота</i>	<i>Домашнє самостійне завдання, контрольна робота, колоквіум</i>
1.2	Поняття «наукове пізнання», основні поняття теорії наукового пізнання (об'єкт, суб'єкт, предмет, істина), стандартна модель науки, особливості наукового дослідження.	<i>Лекція, самостійна робота</i>	<i>Домашнє самостійне завдання, контрольна робота, колоквіум</i>
1.3	Поняття науковий факт, гіпотеза, теорія, абстрактні об'єкти теорії, теоретична модель, ідеалізація та конструювання як процедури їхньої побудови, системна організація абстрактних об'єктів (теоретичні схеми), їх співвідношення з математичним апаратом, роль фундаментальної і спеціальних теоретичних схем у дедуктивному розгортанні теорії. Емпіричні схеми як необхідний посередник між теоретичною схемою і дослідом	<i>Лекція, самостійна робота</i>	<i>Домашнє самостійне завдання, контрольна робота, колоквіум</i>

1.4	Характеристику сучасної глобальної наукової революції як становлення постнекласичної науки, а складних людиновимірних систем як об'єктів дослідження постнекласичної науки; зміну засад розуміння реальності в сучасній науковій картині світу від незмінності до глобального еволюціонізму та норм наукового дослідження.	<i>Самостійна робота, семінар</i>	<i>Домашнє самостійне завдання, контрольна робота, колоквиум</i>
	Вміти:		
2.1	Розрізняти науку як систему знань, соціальний інститут та дослідницьку діяльність, розуміти історичну зміну системи засад науки як зміну типів наукової раціональності в процесі глобальних наукових революцій;	<i>Лекція, самостійна робота</i>	<i>Домашнє самостійне завдання, контрольна робота, колоквиум</i>
2.2	Розрізняти метод, методологію, методику, техніку; усвідомлювати багаторівневість методології науки, різноманітність конкретно-наукових методологій, розуміти норми наукового дослідження як методологічні принципи; використовувати вимоги до наукової теорії як загальнонаукові методологічні принципи	<i>Лекція, самостійна робота</i>	<i>Домашнє самостійне завдання, контрольна робота, колоквиум</i>
2.3	Розуміти специфіку взаємодії людини з картиною світу.	<i>Лекція</i>	<i>Домашнє самостійне завдання,</i>

			<i>контрольна робота, колоквіум</i>
2.4	Розрізняти загальнонаукові та спеціальні, емпіричні та теоретичні, кількісні та якісні методи; розрізняти та застосовувати методологічні процедури верифікації, обґрунтування і фальсифікації; розрізняти експеримент і спостереження, застосовувати процедури переходу від даних спостереження до емпіричних залежностей і наукових фактів;	<i>Лекція, самостійна робота</i>	<i>Домашнє самостійне завдання, контрольна робота, колоквіум</i>
2.5	Розуміти єдність багатоманітності у світі як генетичну єдність, структурну організацію матерії в світі як результат його самоорганізації; розуміти зміну ролі фундаментальних теорій у нелінійному природознавстві порівняно з класичним.	<i>Лекція, самостійна робота</i>	<i>Домашнє самостійне завдання, контрольна робота</i>
	Автономність та відповідальність:		
3.1	Здатність працювати автономно	<i>самостійна робота</i>	<i>Домашнє самостійне завдання</i>
3.2	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел	<i>самостійна робота</i>	<i>Домашнє самостійне завдання,</i>

**СПІВВІДНОШЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ДИСЦИПЛІНИ ІЗ
ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ**

	1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	3.1	3.2
Демонструвати спілкування в діалоговому режимі з колегами та цільовою аудиторією, ведення професійної наукової дискусії, письмово відображувати та презентувати результати своїх досліджень українською мовою	+	+	+	+						+	+
Демонструвати володіння основними термінами в галузі методології науки	+	+	+	+	+	+	+				
Вміти сформулювати методологічну та методичну частини наукового дослідження	+	+	+	+	+	+				+	
Застосовувати вимоги авторського права при проведенні наукових досліджень				+					+		+
Вміти застосовувати набуті знання у подальшому навчанні та професійній діяльності										+	+
Шляхом самостійного навчання освоїти нові знання та сучасні методи наукових досліджень для вирішення проблемних завдань										+	+
Демонструвати знання основних принципів методології науки та основ інтелектуальної власності	+	+	+			+				+	+

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		Лекції	Інші види роботи	Самостійна робота
<i>Змістовий модуль 1: Наукове пізнання</i>				
1	Тема : Філософське розуміння науки. Наука як пізнавальна діяльність та соціальний інститут	2		2
2	Тема : Структура наукового знання і його основні елементи	4		6
3	Тема : Проблема істинності і раціональності у науковому пізнанні	2		2
4	Тема : Методи науки	4		4
5	Тема : Школи та напрями сучасної методології	4		6
6	Тема : Проблема в системі форм наукового пізнання	2		3
	Модульна контрольна робота 1	2		
<i>Змістовий модуль 2: Наукова картина світу</i>				
7	Тема: Гіпотетико-дедуктивний шлях пізнання	4		4
8	Тема: Методи аналізу і побудови теорій	6		5
9	Тема: Методи і функції наукового пояснення та розуміння	4		4
10	Тема: Наукове дослідження: сутність і структура	6		10
	Модульна контрольна робота 2	2		
	Консультація		3	
	ВСЬОГО	42	3	45

Загальний обсяг - 90 год, в тому числі:

Лекцій – **42 год**.

Консультації - **3 год**.

Самостійна робота - **45 год**.

ТЕМАТИКА ТА ПЛАНИ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1. Наукове пізнання

Тема 1. Філософське розуміння науки. Наука як пізнавальна діяльність та соціальний інститут

Лекція 1. Етапи становлення філософії науки. Основні проблеми філософії науки. Наука як пізнавальна діяльність, соціальний інститут та особлива сфера культури. Наука як пізнавальна діяльність.

Завдання для самостійної роботи. Динаміка науки. Наукові картини світу як результат наукових революцій.

Тема 2. Структура наукового знання і його основні елементи

Лекція 2. Підстави структурування наукового знання. Емпіричний та теоретичний рівні наукового знання.

Лекція 3. Взаємозв'язок емпіричного та теоретичного знання із чуттєвим і раціональним пізнанням. Відмінність між емпіричним та теоретичним рівнями пізнання.

Завдання для самостійної роботи. Єдність і взаємозв'язок емпіричного та теоретичного рівнів наукового пізнання.

Тема 3. Проблема істинності і раціональності у науковому пізнанні

Лекція 4. Проблема істинності та наукові картини світу. Природа істини. Конкретність істини. Критерії істини

Завдання для самостійної роботи. Основні підходи до розуміння раціональності науки. Критерії раціональності наукового знання.

Тема 4. Методи науки

Лекція 5. Науковий метод і його функції. Система методів науки та їх класифікація.

Лекція 6. Система методів науки та їх класифікація. Загальні методи і прийоми дослідження. Методи емпіричного дослідження. Методи теоретичного пізнання.

Завдання для самостійної роботи. Наукові методи в контексті відкриття і в контексті обґрунтування результатів.

Тема 5. Школи та напрями сучасної методології

Лекція 7. Методологія науки як філософська дисципліна. Розвиток уявлень про наукові методології в історії європейської філософії.

Лекція 8. Проблеми методології позитивізму. Проблеми методології науки в постпозитивізм. Теоретико-методологічний плюралізм.

Завдання для самостійної роботи. СМД-методологія як інноваційний напрямок вітчизняної методології. Еволюційна епістемологія як напрямок методології науки.

Тема 6. Проблема в системі форм наукового пізнання

Лекція 9. Проблема як форма наукового пізнання. Генезис наукової проблеми.

Завдання для самостійної роботи. Вирішення проблеми як умова розвитку наукового знання.

Змістовий модуль 2. Наукова картина світу.

Тема 7. Гіпотетико-дедуктивний шлях пізнання

Лекція 10. Індукція та дедукція як методи наукового пізнання.

Лекція 11. Гіпотетико-дедуктивний метод і його логічна структура

Завдання для самостійної роботи. Абдукція як метод наукового пізнання. Практична значимість абдуктивних міркувань.

Тема 8. Методи аналізу і побудови теорій

Лекція 12. Сутність наукової теорії та її місце в науковому пізнанні.

Лекція 13. Функції та типологія наукових теорій

Лекція 14. Структура наукових теорій.

Завдання для самостійної роботи. Методологічні принципи побудови наукових теорій.

Тема 9. Методи і функції наукового пояснення та розуміння

Лекція 15. Сутність наукового пояснення, його типи та методи. Альтернативні методи пояснення в соціально-гуманітарному знанні.

Лекція 16. Герменевтика і проблеми наукового розуміння. Розуміння як метод наукового пізнання.

Завдання для самостійної роботи. Розуміння як процес розвитку пізнання.

Тема 10. Наукове дослідження: сутність і структура

Лекція 17. Методи соціологічних досліджень. Практичне застосування соціологічних методів.

Лекція 18. Філософські підстави наукових досліджень у соціально-гуманітарній сфері. Філософське розуміння специфіки соціального пізнання.

Лекція 19. Діалектика і метафізика як філософсько-методологічні підстави підготовки наукового дослідження.

Завдання для самостійної роботи. Підготовка наукового дослідження з обраної тематики з використанням вивченої методології наукового дослідження.

ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ НА ЗАЛІК

1. Охарактеризуйте поняття науки. У яких основних аспектах воно може використовуватися?
2. У чому полягає специфіка наукового знання?
3. Як пов'язані наука та філософія? У чому полягають їх спільні та відмінні риси?
4. Охарактеризуйте поняття епістемології. У чому полягає сутність логіко-епістемологічного підходу до вивчення науки?
5. Як класичний позитивізм визначає сутність науки?
6. Визначте головний зміст емпіріокритицистського підходу до науки.
7. Проаналізуйте особливості характеристики співвідношення філософії і науки, наданої у межах логічного позитивізму.
8. У чому полягає специфіка соціологічного та культурологічного підходів у дослідженні розвитку науки?
9. Визначте зміст інтерналізму та екстерналізму в поясненні логіки наукового розвитку
10. Визначте основні концепції історичного виникнення науки. Поясніть сутність кожної з них.
11. Чому в античному суспільстві наука та філософія виявилися тісно пов'язаними?
12. Охарактеризуйте специфіку історичного розвитку наукових знань у середньовічному суспільстві.
13. У чому полягає еволюція поняття науки в Новий час?
14. Розкрийте основні риси наукового мислення Нового часу.
15. Що визначає місце науки в сучасному суспільстві? Якими є наслідки такого становища?
16. Як пізнання пов'язане з людською діяльністю?
17. Визначте характерні риси наукового пізнання порівняно з іншими типами пізнавальної діяльності.

18. Назвіть відмінності наукового і стихійно-емпіричного пізнання?
19. Проаналізуйте мету і завдання науки як процесу пізнання.
20. Як наука забезпечує функцію передбачення процесів і явищ дійсності?
21. Як визначено роль рефлексії в науковому пізнанні?
22. У чому полягає проблема визначення об'єкта наукового дослідження?
23. Охарактеризуйте специфіку діяльності суб'єкта наукового пізнання.
24. Визначте сутність й основні складові наукового знання.
25. На яких рівнях представлені головні засади науки?
26. Охарактеризуйте систему ідеалів і норм наукової діяльності. Що означає поняття «стиль наукового мислення»?
27. Проаналізуйте поняття наукової картини світу. Як вона виникає і з яких елементів складається?
28. У чому полягають філософські засади науки?
29. Які елементи є складовими структури науки? Як вони взаємодіють?
30. Визначте головні характеристики наукового факту і його місце в дослідженні
31. Які риси характеризують наукову проблему?
32. Проаналізуйте зміст і значення наукової теорії.
33. Яку роль відіграє класифікація в науці? Проаналізуйте основні історичні підходи до класифікації наук.
34. Визначте специфіку природничо-математичних, соціально-гуманітарних і техніко-прикладних наук на сучасному етапі.
35. Охарактеризуйте зміст і значення міждисциплінарних наукових досліджень.
36. Охарактеризуйте основні тлумачення поняття методу.
37. Визначте сутність наукового методу і його специфіку порівняно з методами буденного пізнання.
38. Розкрийте зміст поняття «методологія наукового дослідження».
39. Чим відрізняються і як пов'язані емпіричний та теоретичний рівні наукового пізнання?

40. Розкрийте зміст основних загальнологічних методів пізнання.
41. У чому полягає сутність методу спостереження? Які види спостереження застосовують у науці?
42. Як пов'язані зі спостереженням методи порівняння, опису, вимірювання?
43. Охарактеризуйте сутність і функції експериментального дослідження.
  9. Визначте специфіку основних методів теоретичного рівня наукового пізнання.
44. Яке значення мають у науці історичний та логічний методи дослідження?
45. У чому полягає обмеженість індуктивної та дедуктивної методологічних моделей з позицій розвитку сучасної науки?
46. Чим характеризуються методологічні концепції розвитку науки новітньої епохи?
47. У чому полягає сутність методології конвенціоналізму?
48. Охарактеризуйте поняття парадигми та її складові.
49. Як розрізняють наукові традиції за способом їх існування?
50. Проаналізуйте передумови та зміст наукової революції.
51. Визначте поняття наукової раціональності. Чим відрізняються універсалістська та діяльнісна характеристики раціональності?
52. Проаналізуйте сутність класичного типу наукової раціональності.
53. Охарактеризуйте некласичний тип наукової раціональності.
54. Проаналізуйте історичні особливості становлення соціального інституту науки.
55. Які основні риси характеризують наукове співтовариство? Проаналізуйте його особливості на різних рівнях.
56. У чому полягає специфіка діяльності наукової школи? Чим наукова школа відрізняється від наукового напрямку?
57. Охарактеризуйте процес наукової комунікації.

58. Якими є комунікаційні механізми становлення наукової спеціальності (дисципліни) на різних етапах?
59. У чому полягають соціальні передумови співпраці науки та держави?
60. Які основні наслідки і проблеми породжує взаємодія між наукою та державою на сучасному етапі?

СИСТЕМА ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

	<i>Змістовий модуль 1</i>	<i>Змістовий модуль 2</i>	<i>Іспит</i>	<i>Разом (підсумкова оцінка)</i>
Оцінка (бали)	20	20	60	100

За 100-бальною шкалою	Оцінка за національною шкалою	
90 – 100	5	зараховано
85 – 89	4	зараховано
75 – 84		
65 – 74	3	зараховано
60 – 64		
35 – 59	2	не зараховано
1 – 34		

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

- Аналитическая философия: Избранные тексты \ Сост. Вступ. ст. и коммент. А.Ф. Грязнова. М.,1993.
- Головченко О. В. Науковий образ світу: ссиллабус. К.: ФПК, 2018
- Добронравова І.С., Сидоренко Л.І. Філософія та методологія науки. Підручник. Київ: «Київський університет», 2008.
- Надольний І. Ф. Основи філософських знань: навч.пос. К.: Знання, 2016
- Никифоров А.Л. Философия науки: история и методология. М., 1998. Ч.2.
- Ніконова В. Довідник з курсу «Науковий образ світу». Київ, 2018 – 56 с.
- Прибутько П. С. Філософія. Пос. К.: Паливода, 2015
- Чуйко В.Л. Рефлексія основоположень методологій філософії науки: Монографія. К.,2000.

Додаткова:

- Баженов Л.Б. Строение и функции естественнонаучной теории. М., 1986. Гл.4,5.
- Бунге М. Философия физики. М., 1975.
- Вейль Г. Математическое мышление. М., 1989.
- Гейзенберг В. Физика и философия. Часть и целое. М., 1989.
- Добронравова І.С. Норми наукового дослідження в нелінійному природознавстві // Філософська думка. 1999. №4. С.36-48.
- Кун Т. Структура научных революций. М.,1975.
- Кримський С.Б. Запити філософських смислів. // Кримський С.Б. Під сигнатурою Софії. Київ: Видавничий дім «Киево-Могилянська академія», 2008, 718с. С.444-717.
- Лаудан Л. Наука и ценности. (Главы из книги.) // Современная философия науки. М., 1994.

- Лакатос И. Фальсификация и методология научно-исследовательских программ. М.,1995.
- Лакатос И. История науки и ее рациональные конструкции // Структура и развитие науки. М., 1978.
- Мандельброт Б.Фрактальная геометрия природы. Москва: Институт компьютерных исследований, 2002. - 656 с.
- Морен Э. Метод. Природа природы. М.: «Прогресс – Традиция» .2005. 464с.
- Пайтген Х.-О., Рихтер П.Х. Красота фракталов. - М., 1993.
- Планк М.* Единство физической картины мира. М., 1966.
- Пригожин И., Стенгерс И. Порядок из хаоса. М., 1986.
- Пригожин И.* От существующего к возникающему. М., 1985.
- Рузавин Г.И.* Концепции современного естествознания. М., 1997.
- Степин В.С., Кузнецова Л.Ф.* Научная картина мира в культуре техногенных цивилизаций. М.,1994